

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z FILOZOFII

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **12 maja 2017 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–15).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

NOWA FORMUŁA

MFI-R1_1P-172

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Tekst 1.

George Berkeley

Traktat o zasadach poznania ludzkiego

3. Każdy przyzna, że ani nasze myśli, ani uczucia, ani idee ukształtowane przez wyobraźnię nie istnieją poza umysłem. Otóż wydaje się niemniej oczywiste, że różne wrażenia zmysłowe, to znaczy idee wyryte na zmysłach, jakkolwiek byłyby zmieszane i połączone ze sobą (to znaczy bez względu na to, na jakie składałyby się przedmioty), nie mogą istnieć inaczej, jak tylko w umyśle, który je postrzega. Myślę, że każdy może się o tym przekonać naocznie, kto tylko zważy, co się rozumie przez termin *istnieć* wówczas, gdy stosuje się on do rzeczy zmysłowych. Mówię, że stół, na którym piszę, istnieje; znaczy to, że go widzę i odczuwam dotykiem; jeślibym zaś był poza swą pracownią, powiedziałbym, że istniał – rozumiejąc przez to, że gdybym się w swej pracowni znajdował, mógłbym go postrzegać; lub że jakiś inny duch teraz właśnie go postrzega. [...] Bo to, co się mówi o absolutnym istnieniu rzeczy niemyślących, bez żadnego związku z tym, że są postrzegane, wydaje mi się całkowicie niezrozumiałe. Ich *esse* to *percipi*¹ – i nie jest możliwe, aby miały jakiegokolwiek istnienie poza umysłami, czyli rzeczami myślącymi, które je postrzegają.

4. Doprawdy dziwnie jest rozpowszechnione wśród ludzi mniemanie, jakoby domy, góry, rzeki, słowem wszelkie przedmioty zmysłowe, miały przyrodzone, czyli realne istnienie, odmienne od tego, że umysł je postrzega. Ale bez względu na to, z jakim zaufaniem świat tę zasadę przyjmuje i udziela na nią zgody, to przecież każdy, kto się zdobędzie na podanie jej w wątpliwość, może, jeśli się nie myłę, dostrzec, iż zawiera w sobie jawną sprzeczność. Czymże bowiem są wyżej wymienione przedmioty, jeśli nie rzeczami, które postrzegamy przez zmysły? A czyż postrzegamy coś innego oprócz własnych swych idei, czy wrażeń zmysłowych? Czyż nie jest więc jawną sprzecznością, żeby którekolwiek z nich lub dowolne ich połączenie miało istnieć niepostrzeżone? [...]

6. Niektóre prawdy są dla naszego umysłu tak bliskie i tak oczywiste, że wystarczy nam oczy otworzyć, aby je dojrzeć. Za taką uważam tę ważną prawdę, że cały chór niebieski i wszystko, co się znajduje na Ziemi, słowem wszelkie ciała, które składają się na potężną budowę świata, nie mają żadnego samodzielnego istnienia poza umysłem, a ich byt polega na tym, że są postrzegane lub poznawane; a zatem dopóki te rzeczy nie są aktualnie przeze mnie postrzeżone, czyli nie istnieją w moim umyśle lub w umyśle jakiegoś innego ducha stworzonego, to albo muszą być pozbawione wszelkiego istnienia, albo też muszą istnieć w umyśle jakiegoś Ducha wiecznego [...].

7. Z tego, co powiedziałem, wynika, że nie ma żadnej innej substancji oprócz ducha, czyli tego, co postrzega. [...]

9. Są ludzie, którzy rozróżniają jakości pierwotne i wtórne [...]. Przyznają oni, że idee jakości wtórnych nie są podobiznami czegokolwiek, co istnieje poza umysłem, czyli istnieje niepostrzegane; natomiast nasze idee jakości pierwotnych chcą uważać za wzory czy obrazy rzeczy istniejących poza umysłem w substancji niemyślącej, którą nazywają materią. Przez materię mamy tedy rozumieć bezwładną substancję, która nie ma czucia i w której aktualnie jest rozciągłość, kształt i ruch. Lecz na podstawie tego, co już okazaliśmy, jest widoczne, że rozciągłość, kształt i ruch są tylko ideami istniejącymi w umyśle i że idea może być podobna tylko do innej idei, że zatem ani one same, ani ich pierwowzory nie mogą istnieć w substancji niepostrzegającej. Stąd jest jasne, że już pojęcie tego, co ludzie nazywają materią, czyli substancją cielesną, zawiera w sobie sprzeczność.

G. Berkeley, *Traktat o zasadach poznania ludzkiego*, Warszawa 1956.

¹ *Esse* = *percipi* – „istnieć” znaczy: być postrzegany.

Zadanie 1. (0–1)

Wybierz i zaznacz właściwe uzupełnienie poniższego zdania.

Zagadnienia przedstawione we fragmencie tekstu G. Berkeleya reprezentują następujące dziedziny filozofii:

- A. ontologię i etykę.
- B. etykę i logikę.
- C. epistemologię i ontologię.
- D. logikę i epistemologię.

Zadanie 2. (0–2)

a) Sformułuj główną tezę zawartą w pierwszym akapicie tekstu G. Berkeleya.

.....

.....

b) Dokończ poniższe zdanie – wybierz i zaznacz odpowiedź A, B albo C oraz jej dokończenie wybrane spośród odpowiedzi 1–3.

Główna teza pierwszego akapitu tekstu Berkeleya reprezentuje

A.	skrajny realizm pojęciowy,	czyli pogląd wspólny	1.	Kantowi i Berkeleyowi.
B.	idealizm subiektywny,		2.	Hobbesowi i Berkeleyowi.
C.	dualizm psychofizyczny,		3.	wszystkim empirystom brytyjskim.

Zadanie 3. (0–2)

Podaj przykład XX-wiecznego filozofa, który głosił tezę przeciwną do tezy Berkeleya z pierwszego akapitu tekstu. Wyjaśnij, na czym polega różnica między ich stanowiskami.

Filozof:

Wyjaśnienie różnicy:

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Czy – zdaniem G. Berkeleya – *domy, góry, rzeki, słowem wszelkie przedmioty zmysłowe* istniałyby, gdyby nie postrzegał ich żaden człowiek? Odpowiedz na pytanie, a następnie przytocz argument, którym posłużył się filozof.

Odpowiedź:

Argument:

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–1)

Na podstawie tekstu G. Berkeleya oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Rozpowszechnione wśród ludzi pojęcie materii jest wewnętrznie sprzeczne.	P	F
2.	Umysły skończone istnieją tylko w umyśle jakiegoś Ducha Wiecznego.	P	F
3.	Istnieje tylko to, czego doświadczamy w chwili teraźniejszej.	P	F

Zadanie 6. (0–2)

a) Wyjaśnij znaczenie terminu *solipsyzm*.

.....

.....

b) Czy – według Ciebie – G. Berkeley był solipsystą? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–2)

Uzupełnij poniższą tabelkę – wstaw w odpowiednich miejscach znak X, jeśli dane zdanie jest zgodne z koncepcją Platona lub z koncepcją Berkeleya.

Uwaga: niektóre zdania mogą być zgodne z koncepcjami obu filozofów lub niezgodne z żadną z nich.

Zdania (tezy):	Platona koncepcja idei	Berkeleya koncepcja idei
Idee istnieją w umysłach ludzkich.		
Idee istnieją poza umysłami.		
Idee istniały przed narodzinami Platona.		
Idee są rozciągłe.		
Idee są tym, co postrzegamy.		
Idee są prawzorami rzeczy materialnych.		

Zadanie 8. (0–1)

Stanowisko Berkeleya w kwestii jakości pierwotnych i wtórnych jest modyfikacją stanowiska J. Locke’a. Spośród następujących tez przyporządkuj dokładnie jedną Locke’owi oraz dokładnie jedną Berkeleyyowi.

Teza

1. Zarówno jakości pierwotne, jak i jakości wtórne są niezależne od ludzkiego umysłu poznającego.
2. Wyłącznie jakości pierwotne, w odróżnieniu od jakości wtórnych, są niezależne od ludzkiego umysłu poznającego.
3. Zarówno jakości pierwotne, jak i jakości wtórne są zależne od ludzkiego umysłu poznającego.

Filozof

- A. John Locke
- B. George Berkeley

A. –

B. –

Zadanie 9. (0–2)

Zanalizuj następujące rozumowanie – załóż, że jego przesłanki są prawdziwe.

Przesłanka 1.: Napoleon nie był wielkiego wzrostu.

Przesłanka 2.: Tylko wielcy ludzie odgrywali ważną rolę w dziejach Europy.

Wniosek: Napoleon nie odegrał żadnej ważnej roli w dziejach Europy.

a) Podaj nazwę błędu językowo-logicznego, który występuje w tym rozumowaniu.

.....

b) Wyjaśnij, na czym polega ten błąd.

.....

.....

.....

Tekst 2.***List do Menoikeusa***

Staraj się oswoić z myślą, że śmierć jest dla nas niczym, albowiem wszelkie dobro i zło wiąże się z czuciem; a śmierć jest niczym innym, jak właśnie całkowitym pozbawieniem czucia. [...] Głupcem jest atoli ten, kto mówi, że lękamy się śmierci nie dlatego, że sprawia nam ból, gdy nadejdzie, lecz że trapi nas jej oczekiwanie. Bo zaiste, jeśli jakaś rzecz nie mąci nam spokoju swą obecnością, to niepokój wywołany jej oczekiwaniem jest zupełnie bezpodstawny. A zatem *śmierć, najstraszniejsze z nieszczęść, wcale nas nie dotyczy, bo gdy my istniejemy, śmierć jest nieobecna, a gdy tylko śmierć się pojawi, wtedy nas już nie ma.*

Epikur, *List do Menoikeusa*, [w:] Barbara Markiewicz, *Filozofia dla szkoły średniej. Wybór tekstów*, Warszawa 1999.

Zadanie 10. (0–2)

Autorem *Listu do Menoikeusa* jest Epikur, założyciel jednej z trzech wielkich szkół hellenistycznych. Uzupełnij tabelkę – wpisz w odpowiednie miejsca: nazwy tych szkół, po jednym z ich przedstawicieli oraz po jednej z charakterystycznych dla nich tez. Tezy wybierz spośród wymienionych poniżej A, B, C.

Tezy:

- A. Nie każda przyjemność uszczęśliwia człowieka; szczęśliwym jest ten, który nie doświadcza bólu (ciała) i niepokoju (duszy).
- B. Jedynie słuszną postawą człowieka jest ta, której istota wyraża się w obojętności wobec rzeczy, ponieważ rzeczy są nie do odróżnienia, nie do określenia i nie do rozgraniczenia.
- C. Dobro różni się od zła; to jest godne wyboru, co jest zgodne z rozumem (rozumną naturą).

Lp.	Nazwa szkoły	Przedstawiciel	Teza
1.		Epikur	
2.			
3.			

Zadanie 11. (0–1)

Na podstawie wiedzy o filozofii Epikura oceń prawdziwość poniższych twierdzeń. Zaznacz P, jeśli twierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Przyjemność czyni człowieka szczęśliwym.	P	F
2.	„Grono przyjaciół i kwiaty w ogrodzie” to największa przyjemność.	P	F
3.	Bogowie opiekują się sprawami ludzi.	P	F
4.	Dusze ludzi cnotliwych osiągają nieśmiertelność.	P	F

Zadanie 12. (0–2)

Według jednej z interpretacji tekstu Epikura przeprowadzone w nim rozumowanie zakłada, że sensowny (racjonalny) lęk przed czymkolwiek wymaga istnienia tego, *kto* się boi, oraz tego, *czego* ów ktoś się boi. Czy według autora tekstu oba te warunki mogą być w przypadku lęku przed śmiercią jednocześnie spełnione? Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do stosownego zdania tekstu.

Odpowiedź:

Uzasadnienie wraz z cytatem:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–3)

Stanowisko etyczne zbliżone do tego, które wyznawał Epikur, reprezentował w nowożytności J.S. Mill. Podaj nazwę tego stanowiska oraz odpowiedz na pytanie: Czy według Epikura i Milla osiągnięcie władzy oraz bogactwa może być uznane za przejaw dobrego (szczęśliwego) życia? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Nazwa stanowiska J.S. Milla:

Wg Epikura osiągnięcie władzy i bogactwa może / nie może być uznane za przejaw dobrego (szczęśliwego) życia, ponieważ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wg J.S. Milla osiągnięcie władzy i bogactwa może / nie może być uznane za przejaw dobrego (szczęśliwego) życia, ponieważ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–2)

Połącz wymienione poniżej teorie etyczne z charakterystycznymi dla nich terminami. Wpisz w każdej rubryce tabeli po dwa właściwe terminy wybrane spośród poniższych.

imperatyw kategoryczny
dzielność etyczna

korzyść
konsekwencje
spolegliwy opiekun

obowiązek
umiarkowanie

Teorie etyczne	Terminy
Arystotelesowska etyka cnót	
Kantowska etyka obowiązku	
Utylitaryzm J.S. Milla	

Zadanie 15. (0–25)

Napisz wypracowanie na jeden z poniższych tematów.

- Temat 1. Ernest Cassirer napisał w *Eseju o człowieku*: „Czas i przestrzeń są ramami, które zamykają w sobie całą rzeczywistość. Nie możemy pojąć żadnej rzeczy realnej inaczej jak tylko w warunkach czasu i przestrzeni”. Czy zgadzasz się z tym poglądem? Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do wybranych poglądów filozoficznych.
- Temat 2. Święty Augustyn w swoich *Wyznaniach* zadał następujące pytania: „Gdzież więc jest zło? Skąd i w jaki sposób do tego świata się wkradło? Jaki jest jego korzeń? [...] A może zło w ogóle nie istnieje?” Jaki jest Twój pogląd na genezę i naturę zła? Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do wybranych poglądów filozoficznych.

WYPRACOWANIE

na temat nr

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)